

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО**

Кафедра культурології
Кафедра кримінального права № 1
Кафедра адвокатури

**СУПЕРЕЧНОСТІ ВЗАЄМОДІЇ МОРАЛІ
І ПРАВА В СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ**

*Матеріали
Міжнародної науково-практичної конференції
22 травня 2020 року*

Харків
2020

Редакційна колегія:

А. П. Гетьман – д. ю. н., професор, заслужений діяч науки та техніки України, академік АПрН України, проректор з наукової роботи НЮУ ім. Ярослава Мудрого;

В. О. Лозовой – д. філос. н., професор, завідувач кафедри культурології НЮУ ім. Ярослава Мудрого;

В. І. Тютюгін – к. ю. н., професор, завідувач кафедри кримінального права № 1 НЮУ ім. Ярослава Мудрого;

Т. Б. Вільчик – д. ю. н., професор, завідувач кафедри адвокатури НЮУ ім. Ярослава Мудрого;

К. Є. Солянік – к. ю. н., доцент, декан факультету адвокатури НЮУ ім. Ярослава Мудрого;

Л. М. Сідак – к. філос. н., доцент, доцент кафедри культурології НЮУ ім. Ярослава Мудрого, секретар редколегії;

Ю. А. Меліхова – к. ю. н., доцент кафедри культурології НЮУ ім. Ярослава Мудрого;

Н. В. Маслак – к. ю. н., асистент кафедри кримінального права №1 НЮУ ім. Ярослава Мудрого, приватний нотаріус ХМНО Харківської області;

О. А. Шумейко – к. філол. н., доцент, доцент кафедри культурології НЮУ ім. Ярослава Мудрого

Суперечності взаємодії моралі і права в сучасному суспільстві : Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, 22 травня 2020 р. / НЮУ ім. Ярослава Мудрого. – Харків : Друкарня Мадрид, 2020. – 506 с.

ISBN 978-617-7845-20-0

Збірник містить наукові статті та тези наукових доповідей з питань філософії права, соціальної філософії, етики, культурології, правознавства, зокрема конституційного, цивільного, кримінального, канонічного права, кримінального процесу, медицини, а також соціології, педагогіки, психології та актуальних проблем юридичної освіти і морально-правового виховання особистості як складових системи виховання в сучасних умовах соціокультурного розвитку.

Для викладачів, докторантів, аспірантів, студентів гуманітарних закладів вищої освіти.

УДК 17+177: 340.12

© Національний юридичний університет
ім. Ярослава Мудрого, 2020

ISBN 978-617-7845-20-0

© ТОВ «Друкарня Мадрид», 2020

Зміст

Гетьман А. П. ПЕРЕДМОВА.....3

Тематичний напрям 1

МОРАЛЬ І ПРАВО В СИСТЕМІ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ СУЧАСНОЇ ЛЮДИНИ

Valerian Ramishvili

METAPHYSICS OF THE HUMAN DIGNITY.....4

Ковальчук Н. Д.

МОРАЛЬ І ПРАВО В ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНОМУ
ВИМІРІ14

Капліна О. В.

ПРИНЦИПИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ –
ПРАВОВА ТА МОРАЛЬНА ОСНОВА КРИМІНАЛЬНОЇ
ПРОЦЕСУАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ16

Карпець Л. А.

МОРАЛЬНІ НАСТАНОВИ ТА НОРМАТИВНЕ
РЕГУЛЮВАННЯ.....21

Газнюк Л. М.

НОРМИ-ПРАВИЛА І НОРМИ-ОЧІКУВАННЯ
У СОЦІАЛЬНОМУ БУТТІ.....26

Возняк В. С.

ПРОБЛЕМА РОЗПІЗНАННЯ МОРАЛІ
ТА МОРАЛЬНІСНОСТІ.....31

Мануйлов Є. М.

СПІВВІДНОШЕННЯ ПРАВА І МОРАЛІ35

Панков Г. Д.

ЗАКОН КАК СТИМУЛИРУЮЩИЙ ФАКТОР
НРАВСТВЕННОГО САМОСОЗНАНИЯ В НОВОЗАВЕТНОЙ
МЫСЛИ.....39

Пономарьов О. С., Чеботарьов М. К.

ЦІННІСНІ ВЕКТОРИ ВЗАЄМОВІДНОСИН МОРАЛІ
І ПРАВА44

The Free thinking about Being serves neither power nor the will to power. Without free thinking about Being it is impossible to establish freedom. Philosophy must constantly remind, lead and prepare a human for “the initial meeting” and for the accomplishment of his mission – the possibility of free thinking about the Being. Carrying out a dignity Being means being a shepherd and neighbour of Being and defending the truth of Being. From free thinking about Being originates Human responsibility before entities, this is what Human’s claim for being the centre of all entities and the master of all entities is based on.

Literature

1. Plato Republic. 2002.-484p. <http://www.idph.net/conteudos/ebooks/republic.pdf>
2. Heidegger M. Being and Time state university of New-york press. New-York, 2010. 482p.
3. Habermas J. Die Zukunf der menschlichen Natur (на русском языке). Москва: «Москва», 2002.143 p.
4. Basic Law for the Federal Republic of Germany 23 May 1949 Last amended on 28 March 2019. 140p. <https://www.btg-bestellservice.de/pdf/80201000.pdf>
5. Ramishvili V. Paradigm of Christy in Heidegger’s ontology. “religion” Tbilisi, 2003. 59-72p. (in Georgian language)

*Н. Д. Ковальчук,
доктор філософських наук, професор,
професор кафедри філософії,
Київський університет імені Бориса Грінченка,
м. Київ, Україна*

МОРАЛЬ І ПРАВО В ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНОМУ ВИМІРІ

Право і мораль – найважливіші елементи людської культури – завжди виступають у найтіснішій взаємодії і протидії. Така взаємодія і протидія об’єктивно обумовлена, позаяк генезис і реальне буття права і моралі визначаються єдиними сферами суспільних відносин, у яких розгортаються складні і часом суперечливі зв’язки окреслених соціальних регуляторів.

В європейській культурі надзвичайно важливою для розв'язання проблеми співвідношення права і моралі є аналіз доби античності. Відомо, що стародавня Греція вирішила фундаментальну для всієї європейської культури проблему, а саме перехід від варварства до культури. Відбулась трансформація ціннісного контенту варварства, який базувався на трійці сила- род- авторитет на вічні сакральні цінності європейської культури: істина (наука) – добро (мораль) – краса (мистецтво). При чому потрібно зазначити, що мораль те тільки займає центральне місце в цій трійці, але пронизує і визначає духовну сутність і науки, і мистецтва. Стародавня римська культура доповнює ціннісні утворення стародавньої грецької культури утвердженням римського права, яке проголошує зв'язок моралі і права. Таким чином початки розвитку європейської культури свідчать про тісний зв'язок культури і моралі.

Паралельно можна простежити розв'язання проблеми співвідношення моралі і права у філософському дискурсі. Аристотель вважав етику як вчення про вище благо і шлях до нього головною наукою по відношенню до законодавчої основи суспільства. При цьому він підкреслював, що добро вище і корегує право в той частині, в якій право має упущення завдяки загальному формулюванню. Інший видатний дослідник практичного розуму, який по масштабах і впливу на європейський розум сперечається з великим Аристотелем, є Кант, який також визнавав родову єдність права і моралі, тому що вони мають в своїй основі закон свободи. По Канту юридичне законодавство також є етичним, але мораль і право мають і відрізняються один від одного. «Мораль и право отличаются между собой не обязанностями, но способом обязывания, при этом, если право связывает с законом только внешние обязанности, то мораль, опираясь единственно (исключительно) на внутренний мотив долга, имеет отношение также к внешним поступкам, охватывает все обязанности» – пише Кант [1, 126-127]. І Аристотель, і Кант зазначають в контексті свого етичного вчення, що мораль ширше і вище права, що думка рухається від моралі до права і приходять до висновку про єдність моралі і права в їх принципової симетрії.

Співвідношення моралі і права – предмет не тільки наукових дискусій. Подібно до того як в філософській думці не

можна відповісти на питання, що таке право не маючи уявлення про співвідношення цього поняття с поняттям про мораль, так само і суспільна свідомість не може мати визначеної позиції з цього питання. Аморалізм і злочинність – це не одне і теж, не все, що вважається аморальним є злочинним, і не всі, що вважається злочинним визнається як моральне зло. Так само ніколи не співпадає поведінка легальна і добродесна. Допустима, суспільно значуща міра розбіжності між ними – величина рухлива, конкретна, вона змінюється від епохи до епохи, від покоління до покоління, від держави до держави. Суспільна мораль і право в цілому, якщо розглядати їх у взаємозв'язку, посилаються один на одного. Це є свідчення того, що вони репрезентують собою різний погляд на один предмет.

Мораль і право – це ціннісні форми свідомості, які є частиною культури суспільства. Вони існують в формі нормативного змісту і активно впливають на людей в якості регуляторі їх поведінки. На відміну від права, яке виникає у відношеннях власності і політики, мораль охоплює всі сфери міжлюдських відношень.

Список використаних джерел

1. Кант І. Метафізика нравственности. Соч. в 6 т. М.: Мысль, 1965. Т. 4 (2). – 478 с.

О. В. Капліна,
доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри кримінального процесу,
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого,
м. Харків, Україна

ПРИНЦИПИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ – ПРАВОВА ТА МОРАЛЬНА ОСНОВА КРИМІНАЛЬНОЇ ПРОЦЕСУАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

В сучасних умовах пошуку найбільш раціональних шляхів реформування вітчизняної правоохоронної системи та вдосконалення кримінального судочинства з метою створення такого